

«largus», *karam* «largitas» etc.), *al-Karim* un dels epítets d'Allah i de tants personatges; arrel molt productiva en NPP de pertot, Magreb, Espanya, Egipte: aquí, p. ex. *Karim*, *Karima*, *Abd-el-Karim* (Littmann, pp. 87, 89). Descartem el lligar-lo amb el NL andal. *Carmona*, dissuadit per l'ús amb article; o el lligar-lo amb *karm* 'vinya', que no ens explicaria *-on*, *-ona* (car els plurals d'aqueix mot només són *kurùm* o *karmât*, *RMa*); i també el romànic *carbó*, per la premissa de què he partit. Ja no puc fer el mateix amb un *Carbo* del *Rept.*, que sembla figurar-hi com a nom de l'amo d'unes terres i vines de Xàtiva (428), i llavors pot ser ja un català; si tanmateix fos aràbic —NP o NL—, ja ens faria pensar més si tot plegat no pot venir de l'arrel aràb. *qrb* 'ser prop, acostar-se'; però no hi veuria camí leximòrfic per tot plegat.

ALCARRAS

Vila cabdal a la dr. del Segre, aigües avall de Lleida, enmig d'aquella gran rodalía hortícola.

PRON. POP. *alkarás* Granja d'Escarp, Maials, Alcanó (1920), fent-los formar frases, uns deien (vinc) *d alkarás*, altres, *del karás*; *alkarás* a Saidí (1935); a Alcarràs mateix jo anotava, de boca de l'inf.: «(Soses) allí toca amb Vallmanya i *karás*» (1964). Gentilici: *karásins* (*ALCat*). Cobles tòpiques: a la comarca són galants amb les dones, però no amb els homes d'allà; «A Alcarràs mengen sopes amb un cabàs!»; «A Seròs, les noies guapes, / les d'Aitona no ho són tant; / a Soses... les rabosetes, / a Alcarràs, la flor del ram!» (XLII, 51.6).

DOC. ANT. Posarem en dues columnes les dues variants cabdals:

Alcaraç, -z (*r* simple)
*Alcharac*¹ 1164 (*BABL* I, 133)
Alcaraz 1173 (Sig. G. de ~), *Cart. Poblet*
Alcharaz (Guill. de ~) 1175 (id. 201)
Alcaraz 1176 (3 vegades)²
Alcaraz 1176 (*Alart, Priv.* 61)
Alcaraz 1179 (*MiretS, TemplH* 110; *BABL* II, 410)
Alcaraz, G. de ~, c. 1180 *Cart. Poblet*, 26
Alcaraz, Cantigas d'Alf. X (178.1)

Alcarraz (*rr* doble)
Alquarraz 1163 (*MiretS, TemplH* 113n.)
Alcarraz 1172 (*Kehr, Papsturk.* 450)

Alcarraz (Sig. *Eligsendi* de ~) 1195 (*Cart. Po-ble*, 20)
Alcarraz (*Ellicsendi* de ~) 1205 (*Cart. StCugat* III 370)

B. *Alcarraz* (preceptor d' Hospitalers Bna. *BABL* III, 497)
Alcharraç (Sig. G. de ~, 1224, *BABL* IV, 305)
Alcarrac (senyal d'En Berenguer d'~) 1272 (*Cost. de Tortosa* 588)
Alcarras 1359 (*CoDo-ACA* XII, 21)

ETIM. En definitiva m'inclino a acceptar l'etimologia aràb. *al-karaz*, nomen genericum de *karaz*, *karaza* 'cirera, cirerer'; en tant que nom «genèric», la forma sense *-a*, es prestava a designar els grups d'objectes, especialment de plantes, mentre que els en *-a*, com *kà-razza*, se solien emprar per dir 'una cirera, un cirerer'; l'ar. vg. accentuava la vocal medial quan era *a* (el clàssic, la inicial); és clar que en aquelles terres escau com a nom un collectiu de fruiters.

He trigat llargament a convèncer-me'n. En vaig dubtar bastant per dues raons: una la *-rr-* no *-r-*, i l'altra pel dubte que no fos verament un mot viu i usual en l'àrab d'Esp. i el Magreb, car no és arrel aràbiga ni semítica, sinó manlleu del gr. *κέρραος*. Manca en el nostre *RMa*, el qual tradueix *ceresa* (o *cerasus*) per *habba l-mulúk* (p. 289), pròpiament 'fruiteta dels reis' (el mateix, Lerchundi, *Dicc. Marr.*); i tampoc l'algerià de Beaussier, ni el marroquí de Ferré (*PALC* no té article *ceresa*). Però escau descartar aquest escrúpol perquè tanmateix el registren l'egipci-magrebí Boqtor, Humbert, el Mohit i Dozy (*Suppl.*), i sembla que fou emprat per Ibn al-Ĥatib; no cal pensar que fos peculiar de l'àrab oriental, car tractant-se d'un fruit cultivat i de proveniència grega o oriental, s'explica que aquest manlleu no es generalitzés gaire a Occident, i el posterguin *RMa*, Beaussier etc.; degué ser una varietat de cirerer més refinada, i els fruiters de Lleida no eren mal paratge perquè hi prosperés aqueixa varietat introduïda pels àrabs a Espanya.

La *-rr-*, és cert, feia escrúpol. No en feia, per tant, com a ètimon de la ciutat manxega d'*Alcaraz*, que és la que Ibn al-Ĥatib anomena *al-Karáz* 'el cirerer', ni per al diminutiu *Alcaracejos* de Còrdova; però deu ser per això que Asín, lluny de proposar aquesta etimologia (com diu *AlcM*), declara que el nostre *Alcarràs* i *Alcarrache* de Badajoz, són «arabismos indescifrados».

Ara, però, veiem, per les mencions antigues, que també el nostre apareix de primer, quasi sempre, amb *-r* senzilla (fins la menció de 1163 *MiretS* no la dona més que en una nota de peu de pàg.); en el nostre NL la *-rr-* no s'imposa fins cap a 1200. Jaume I en la seva Crònica esmenta un *Alcarrac* escrivint-ho amb *-rr-* doble (tres cops, cap. 432), però justament del que parla ell és de l'*Alcaraz* de la Manxa; sembla, doncs, que aqueixa *-rr-* es produïa per un vulgarisme català, el mateix que constatem en *Carrassumada*, *serrat*, *-ada* ('espès, clos'), *forrellat*, *carràs* 'gotim, ramell', *escarras-sar-se*, *carrabina*, el localisme *sorroll*; en aquest cas,